

heretgia són venguts, per ohir <'ser estudiants de'> *lògica* e naturès», Lull (*Gentil*, 289). «*Lògica* és desvedida en 3 partides: en ciència demostrativa e en probable e'n sofística», *VidesR*, 253r1. «La bona dona, lavors, qui *lògica* no sabia --», *Decam.* vii, § 3, 395.4 (esmenat el vulgarisme *loica* que posa Boccaccio en boca del seu personatge); i també el masculí, amb el sentit de 'filòsof': «un dels millors *lògichs*», vi, § 9, 369.3f. (Bocc.: *loichi*).

Els següents deriven també de *λέγω* o *λογός*, directament o indirecta. *Logistic*, *logística*, de *λογίζομαι* 'jo calculo'. *Antilogia*; *antilògic*. *Apologia* [Lacav.], gr. *ἀπολογία* 'defensa, justificació', potser per conducta del fr. *apologie*, on ja es troba des de 1488 (*RFgn.* xxxii, 11); mentre que en cast. no apareix fins al S. xvii; *apologista*; *apologitzar*, probablement per conducta de l'angl. *apologize* [S. xvi]. *Apologètic* [Belv. 1803], gr. *ἀπολογητικός* 'defensiu'; *apologètica*. *Apòleg* [-òlogo, Lacav.], pres del ll. *apológus*, grec *ἀπόλογος* 'relat detallat', 'faula'; *apòlegic*. *Il·lògic*.

Diàleg [-àlogo, 1507, Busa-N. i així encara Labèrnia 1840, gr. *διάλογος* id.]; «Vida del famós mariner català Pera Belmar, a modo de *diàlogo*», escrit pel mallorquí Sebastià Gelabert, 1715-1768, JMBover (*Bi. EscrBal.*, 352); «quan l'huracà ab ses ales remou lo negre abisme, / jo sento, entre 'l *diàleg* dels mars, sa fonda veu, / tètric gemec que encara li arranca 'l cataclisme, / y a les terres que foren germanes crida —Adéu!», *Atl.*, 20d; *dialogar* [Busa-N., però com a cosa de Juan de Mena, citat per Nebrija; manca encara Belv., i Lab. 1839 només *dialogisar*]. *Dialogisme* [Lacav.]; *dialogístic*; *dialogal*.

Dialecte [-cto, Lab. 1839], gr. *διάλεκτος* 'manera de parlar', 'llengua', 'dialecte'; *dialectal*; *dialectalisme*; i els compostos *dialectologia* [*Butlletí de Dialectologia Catalana*, I. E. C. 1913ss.]; *dialectòleg*. *Dialectètic*, grec *διαλεκτικός* 'referent a la discussió' i *dialèctica*, tots dos Lab. 1839; aquest no sé si figura en Lull (sí en els *Buenos Proverbios* castellans del S. xiv, que crec d'inspiració lulliana).

Dilogia. *Trilogia*; *tetralogia*, formats amb les formes prefixades dels nombres grecs '2', '3' i '4', sobre el model de les grans trilogies d'Esquil i Sòfocles, + *lògos* 'tractat'.

Epíleg [-ílogo, DTò. 1647], gr. *ἐπιλογος*, derivat de *ἐπιλέγω* 'afegeixo alguna cosa al que s'ha dit'; *epílogar*; *epílogisme*. *Paralogisme* gr. *παραλογισμός* id.: «Quan Descartes amb el seu *cogito ergo sum* creia posseir una veritat, un principi cert, per a eixir del dubte universal a què l'havia conduït provisòriament la seva raó, havia enrocant les xarxes en un *paralogisme*: així li ho retreu Kant quan li atribueix que, en dir *penseo, doncs sóc*, afegia mentalment: *una substància*», PCor. (*Jardins de StPol*, O. C., 817b3); *paralogitzar*.

Pròleg [1507, Busa-N. «*pròlec de alguna obra*: prefatio, prologus, proemium, prefatiuncula], gr. *πρόλογος* id.; *prologar*; *prologal*; *prologuista*. *Prolegòmens*.

Sil·logisme [fi S. XIII], gr. *συλλογισμός* 'raonament', 'sil·logisme': «ela dix als ses compa<n>yós ---

avem nós passat per los *sil·logismes* del filòsof, emperò tots los argumens d'Aristòtil e de Platon --- e ls lurs amonestamens --- e tot és enclausit per aquesta sentència --- Seguiam Crist!», *VidesR*, 200r1; *sil·logístic*; *sil·logitzar*.

CPT.: *Logaritme* [Belv. 1805], evidentment l'usava en català el nostre valencià Tosca quan va escriure en castellà l'opuscle de 1708 on figura el primer testimoni del mot en aquesta llengua (disbarat l'etimologia de *AlcM*); format amb *λόγος* 'raó' i *ἄριθμος* 'nombre'; *logarítmic*. *Antilogaritme*. *Logogrif*, del mateix i *γρίφος* 'xarxa', 'enigma'; *logogrífic*. *Logomàquia* *λογομαχία* id., format amb *λόγος* 'paraula', i *μάχομαι* 'jo combató'. *Logorràgia*.

¹ Així fins en el valencià rural. No deixa de ser curiós, i revelador de l'arrelament del mot en la pagesia valenciana, el fet que a Castell de Cabres (Tinença, 1961) usin *lòzik* com a antònim de 'trecant, accidentat', parlant d'un *ma(s)et* que està «en terrenno molt llògic».

Logís, V. *llojja* *Logístic*, *logogrif*, *logomàquia*, *logorràgia*, V. *lògic* *Lograr*, castellanisme, *logre*, *logro*, V. *llogre* *Loment*, V. *llavar*

LONA, i abans *alona*, com es diu encara a les Illes, 'tela forta per a les velas de les naus etc.', del francès *Olonne*, ciutat de la costa de l'Atlàntic on aqueixa tela es fabricava. □ 1.ª doc.: *alona*, princ. S. xix, dicc. menorquí de F. Cardona; *lona*, 1840, *DFgra.*, *DAMen.*, i c. 1900 (eds. tardanes de Labèrnia etc.).

AlcM registra *alona* a Ciutadella, Lluçmajor i Manacor. En castellà es troba *olona* en un ms. del S. xvii (*Jal*, *Vocab. Nautique*, s. v. *proveduria*), hi ha un testimoni d'*alona* el 1495, i *lona* des de 1519. Del port. *lona* un de 1506. It. *alona*. És coneguda la fabricació de lonas a *Olonne*, el conegut port de la Vendée. Vegeu DCEC/DECH.

DERIV.: *Loneta*.

Lonça, V. *onça* (LLEÓ) *Londre*, V. *llondro* (LLUDRIA) *Longànime*, *longanimitat*, V. *llong* *Longaon*, V. *llonganissa* *Longevitat*, *longi-*, *longinc*, *longinquïtat*, *longitud*, *lontà*, V. *llong*

LOQUAÇ, pres del ll. *loquax*, -àcis, 'enraonador, garlaire', derivat de *loqui* 'parlar'. □ 1.^a doc.: 1491.

Tant *loquaç*, com una variant *locaç*, i *loquacitat*, apareixen en els *Quesits* e *perquens* d'Albert el Gran, imprès a Barcelona en aqueixa data (*AlcM*).

Altres DERIV. de *loqui*: *loquèla* ant. 'enraonament, parloteig', pres del ll. *loquēla* 'parla, facultat de parlar': «la bella Agnès --- de bellea la Reyna passa a totes quantes són, mans de gràcia e de gentil *loquēla*, a totes gens affable, e de grandíssima honestat, aquesta li és semblant», JoMartorell (Ag., § 53; i, 158). Del ll. *elòqui* 'expressar, dir una cosa parlant' i de *loqui* es deriven en llatí *eloquentia* i *loquentia* (de vegades distingits pels matisos de 'art de dir les coses bé' i 'de no dir-les tan bé'): en català antic es troben tots dos,